

Fig. 1. Monumentet över Zlatan Ibrahimović, utfört av Peter Linde och invigt på Stadiontorget i Malmö 8 oktober 2019. Foto Lars Berggren.

Aktuellt

Att slå näsan av Zlatan

Zlatan Ibrahimović (f. Malmö 1981), svensk fotbolls kanske största stjärna någonsin, startade sin karriär i Malmö FF. Därefter följde spel i flera av fotbollsvärldens allra största klubbar (Ajax, Juventus, Inter, Barcelona, Paris, Milan, Manchester United) och erövrande av ett dussintal mästerskapstitlar. I början oktober 2019 hedrades han med ett monument, en bronsstaty i övernaturlig storlek, som uppställdes på Stadiontorget i hemstaden Malmö.

När det i slutet av november blev det känt att Zlatan gått in som stor delägare i den stockholmska konkurrentklubben Hammarby IF, började vandaliseringen av statyn i stort sett omedelbart. Den sprejades med färg, försågs med nedsättande inskriptioner, och i mitten av december försökte man skära av benen och därmed fälla

statyn. Monumentet inhägnades men det hindrade inte att berömdhetens prominenta näsa strax före jul sågades av.

Därmed skriver inte bara de som reste monumentet utan också dess angripare in sig i en flertusenårig tradition. Människobilden, vare sig den är en påhittad symbolbild eller ett riktigt porträtt hör hemma i en komplicerad och betydelseladdad verklighet. I vissa sammanhang kan man faktiskt säga att en bild är verklighet och det är detta faktum som ligger bakom historiens många religiösa och politiska bildstomar.

Bilder och porträtt har inte bara ett slags magiskt innehåll som kan få människor att ta dem på oanat allvar. Det har också ett budskap som ofta handlar om status, seger och makt. På så sätt blir bilden lätt en

Fig. 2. Statyns huvud efter den 22 december 2019, med avsågad näsa och sprayad med silverfärg. Foto Lars Berggren.

utmaning, en provokation och en avslagen näsa får en intressant innebörd.

Zlatans näsa – och hans sargade fotleder – skrivs alltså in i en tradition av ikonoklasm, alltifrån de metodiskt förstörda härskarnas ansikten och högerhänder på de berömda relieferna från assyrerkungarnas huvudstad Nineveh, till förstörda och vanställda gravstenar över romerska legionärer runt om i Europa, Afrika och Asien, och till de senromerska fyra kejsarna på Marcusplatsen i Venedig som omfamnar varandra som ett uttryck för politisk enighet. De är huggna i hård porfyr och nästan perfekt bevarade men alla fyra saknar sina näsor och alla fyra har fått den så kallade kejsarfibulan, en stor säkerhetsnål som håller samman deras klädnad och markerar hög rang, borthuggen.

Själva förstörelsen är ett språk. Historiens många saknade näsor, avhuggna öron,

sönderhackade ögon och försvunna penisar ingår i vad som skulle kunna kallas ett motspråk. Förstörelsen är inte planlös utan utförd efter bestämda principer och med speciella betydelser. Ett nytt maktförhållande är upprättat och det gamla meddelandet är ogiltigförklarat.

Zlatans försvunna näsa gör nu att hela monumentet får en ny och speciell mening. Bilden av honom är inte längre den av stadens, den lokala fotbollsklubbens och fansens stora hjälte och förebild – utan den av en svekfull och föraktad förrädare. Det är inte länge sedan som det ansågs som direkt olämpligt att resa monument och statyer av levande personer. Zlatan-monumentets öde ger oss en synnerligen handgriplig illustration av skälen till detta.

*Carl Nylander, arkeolog
& Lars Berggren, konsthistoriker*

Fig. 3. De fyra kejsarna, "tetrarkerna", på San Marcos fasad i Venedig, huggna i porfyr ca 300, ursprungligen placerade i Konstantinopel. Foto Nino Barbieri 2004 (Creative Commons).